

פרוטוקול מס' 175
מישיבת ועדת השירותים הציבוריים
יום ג' ג' באדר א' תשל"ו-3.2.76 שעה 11.00

נכחו:

חברי הוועדה:
ח. גרוסמן - היו"ר
ח. אבו-דביעה
א. גינלבר
ס. גז
ל. דיציאן
ח. טובי
א. נסיר
ט. פרידמן
פ. שינמן
ח. שמעוני

מוזמנים:
א. לנגרמן
י. בריק
י. קדמן
- מנכ"ל בפועל של משרד הסעד
- משרד הסעד
- מזכיר איגוד העובדים
הסוציאליים
משלחת עובדים סוציאליים:
א. עמיאל - עיריית ירושלים
ע. קהן - עיריית ירושלים
ס. הר-צבי - קריית-מלאכי
צ. כץ - שכונת התקווה, תל-אביב
ש. לוגסי - חצור הגלילית
ד. רם - אור יהודה

מזכירת הוועדה: ש. כרם

רשמה: צ. ספרן

סדר היום: נשירתם של העובדים הסוציאליים והשלכותיה על קידום הרווחה
הסוציאלית - הצעה לסדר היום של חברת-הכנסת נוזת קצב.

הי"ר ח. גרוסמן:

אני פותחת את הישיבה.

נשירתם של העובדים הסוציאליים והשלכותיה על קידום הרווחה הסוציאלית - הצעה לסדר היום של חברת-הכנסת נוזת קצב

ההצעה לסדר היום כללה במסגרת בעיות הנשירה גם בעיות של תנאי עבודה של עובדים סוציאליים, בעיות אלימות ובעיות עומס עבודה, אבל בעיות אלה לא מצאו ביטוי בדברים ששמענו עד עכשיו. היינו מבקשים לשמוע על כך היום.

א. עמיאל:

אני מוכרח לפתוח במבוא קצר: מאז הארועים בוואדי סאליב היו לי הזדמנויות להופיע בפני פורום זה כל כמה שנים. בכל פגישה הזוהרנו, הצענו הצעות, אך לצערי הרב היו האזנים אטומות.

הי"ר ח. גרוסמן:

בכנסת?

א. עמיאל:

בכנסת.

אני מרגיש, מהנסיון שיש לי בפריפריה שאני חי אותה יום יום, שאנחנו נמצאים בתקופה של הסלמה, בתקופה של מתיחות סוציאלית. אינני יודע מה יהיה השלב הבא, אבל הסימפטומולוגיה מראה שאנחנו צועדים לקראת הסלמה מאד חריפה. אני מאד מצטער שדווקא בתקופה זו, כאשר חשבנו שאנחנו הולכים לקראת עידן חדש של רפורמה סוציאלית, אנחנו נמצאים ברגרסיה סוציאלית מאד רצינית בתחומים רבים.

לענין כוח האדם שלושה היבטים

ואציין שלושה מהם: (1) העדר תחיקה והעדר קריטריונים מוגדרים של כוח אדם בפרופורציה לאוכלוסיה המטופלת, כשם שהם קיימים, למשל, בחינוך, שם נקבע: צל כל שלושים תלמיד - מורה. בעבודה הסוציאלית אין הבהרה של קריטריון העומס: על אוכלוסיה מסוימת, כך וכך עובדים, כך וכך כלים. לדוגמה: ביקשנו עובד לשיקום קבוצה עבריינית ולא יכולנו לקבל, כי לא היה תקן. דוגמה נוספת: ישנה אוכלוסיה של זוגות צעירים, של בחורים שעברו את גיל העשרים, צעירים שעברו נית-ספר מיוחד, מוסדות, הסתככו בפלילים ואינם עובדים. למעשה אין כיום שירות שמתייחס אליהם, שמנסה לשקם אותם. כבדיקות שערכנו בירושלים בשלושה מקומות מצאנו מוקדים לעבריינות, מצאנו זוגות נשואים שהבעל גד אצל הוריו, האשה אצל הוריה והילדים מתרוצצים בין שתי המשפחות. אין צורך לתאר מה קורה על הילדים כתוצאה מכך. אוכלוסיה זו מתחילה ליצור לאט לאט ראייה לכיוון הלשכה, שעה שהלשכות אינן ערוכות להתמודד עם בעיותיה, שהן בעיות הקשורות בדיוור, בבריאות, בהכשרה מקצועית, בסמים. רוצים להפוך את הלשכה ל כל-כויניק שפותר את כל הבעיות, כאשר כל הגורמים מסביב אטומים, כאשר אין אופציות לכל השירותים שהעובד מבקש להיות עוגן מגשר ביניהם, הדבר מגדיל את בדידות העובד הסוציאלי ולאט לאט נוצר מצב שבו אנחנו שומעים על עובדים שנושרים ומחפשים עבודות קלות כדי לא להגיע לעימות עם העבודה בשדה.

(2) הכלים והשירותים העומדים לעזרת

העובד הסוציאלי. דוגמה: כעובד קהילתי אינני צריך להיכנס לטיפול פרטני, אבל בשלושת החודשים האחרונים עסקתי בדברים שאינני צריך לעסוק בהם, כי לא יכולתי לראות דברים שהתרחשו. עשיתי עם בחורים מעל גיל עשרים, בסיתי ללוות אותם וראיתי מהי העדיפות הקיימת בכל המערכות הקהילתיות לגבי קבלתם לעבודה: בגלל זה שלבחר יש תיק פלילי, בגלל זה שיש לו בעיות אי אפשר לשקם אותו במקום עבודה, למרות שיש לו פוטנציאל ועם לוי מתאים אפשר היה לשקם אותו. נראה לי שאי אפשר לגעת בבעיה מסוימת - אם זו בעיית סמים או בעיה אחרת - מבלי שרואים את מכלול הבעיות בנושא.

א. עמיאל:

רק אחסול בלילה נכונית בחויה: בחור חולה אולקוס, מתפתל סכאבים ואינו יכול לקבל טיפול רפואי משום שאין מסגרת רפואית שתספל בו.

מדוע אינו יכול לקבל טיפול?
ס. גז:

א. עמיאל:
הוא לא עובד, מעשן סמים ואינו מבוטח.

אין נכונות ליצירת מערכות חדשות שיחאימו למציאות החדשה של הצרכים - בעיה שנגעה בה גם הוועדה לנוער בסזוקה. אינני מאמין שניתן לטפל בנחורים אלה שהזכרתי אם לעובד הסוציאלי לא יהיה מה לומר בצורה מאד ברורה בתחום הדיור, בתחום הנריאות, בתחום ההכשרה המקצועית; אם לא תהיה לן אופציה לשירותים והוא יהיה מעין גוף המנסה לשנות עמדות. מבחינה זו ההר הוליד עכבר: חכינו שמסקנות ועדת ראש הממשלה יביאו לשינוי הגישה בשירותים, אבל אנחנו רואים מצב הפוך, אנחנו רואים רגרסיה.

(3) הארגונים הקיימים עד היום אינם הולמים את הצרכים של האוכלוסיה שאנחנו נפגשים בה יותר ויותר.

א. נמיר:
ארגונים - למה הכוונה?

א. עמיאל:
לשכות העבודה, חחנות להיגיינה רוחנית, לשכות סעד. כל המערכות האלה אינן תואמות את הצרכים של אוכלוסיה זאת. יש מסקנות ליצירת מערכות חדשות, יותר אינטגרטיביות, יותר הולמות את הצרכים של האוכלוסיה. יש צורך בארגונים ביורוקרטיים חזקים לגבי הטיפול בה.

אני רוצה להוסיף נקודה המופנית לבית הספר לעבודה סוציאלית וגם היא קשורה בנושא של כוח האדם: לצערי הרב חלק גדול מבתי הספר הולכים באותו תלם שהוגדר על ידי המדיניות הסוציאלית של החברה שלנו והם סנווטים יותר ויותר לטפל באוכלוסיה כקליינטורה לשיקום. אינני חושב שצריך להפוך שלישי ממדינת ישראל למקרים מטופלים. קיימות כיום אפשרויות בפיתוח שירותים יותר פתוחים, בהפעלת שיטות חדשות, בבתי-ספר, במעונות יום.

היו"ר ח. גרוסמן:
כוונתך - לעסוק יותר בטיפול מונע.

ל. דיציאן:
האם שלישי מן האוכלוסיה מטופל?

א. עמיאל:
אני אומר שאנחנו עלולים להוביל לזה שנהפוך שלישי מן האוכלוסיה

למקרים נצרכים.

בארצות-הברית נכתבו עבודות מחקר על הנושא של השפעת תפיסות פוליטיות חברתיות על צורות הטיפול ועל בחי- הספר להכשרת עובדים סוציאליים. הייתי מציע הצעה, שבתי הספר יקדישו בהכשרת העובדים יותר ויותר לתכנון קהילתי, לעזרה לקהילה וביצירת דיפרנציאציה של השירותים לצרכים הקיימים. הייתי נוקט בצעד קיצוני יותר ואומר שעל החברה להעמיד באופן מודע עובדים קהילתיים לרשות השכונות הנחשלות, שיעזרו לאוכלוסיה לסקד את בעיותיה ולגשת לשירותים לפתרון הבעיות, על סנת לא להשאיר שטח זה לוואקום, כי כל ואקום יוביל בסופו של דבר לכיוונים אחרים. מה שקורה כיום הוא שהעובדים הסוציאליים הקהילתיים נכנסים למלכודת בין השירות לבין צרכי הקהילה, בעוד שלדעתי צריכה להיות זהות אינטרסים בין פדיניות השירות וצרכי הקהילה. עובדים רבים עוזבים את השדה כתוצאה מסלכודת זאת. היה חשוב לפתח בשכונות אגודות

א. עמיאל:

להעמיד עובדים קהילתיים, ליצור תכנון קהילתי לשירותים, להפעיל את הקהילה למעורבות יתר ולהפעיל את השירותים להפרנציאציה גדלה והולכת לגבי צרכי השכונה.

ע. קהן:

הסבר קצר על אותה אוכלוסיה שאנבר עמיאל הזכיר אותה: מדובר בצעירים מבוגרים שאינם נופלים במסגרת הסוג של חברות הרחוב: מגמר בית-הספר העממי עד יום הגיוס, כאשר לפעמים יש המשך טיפול במידה והיו בטיפול קודם ומוכרים לשירות חברות הרחוב. מדובר בשכבה שלמה של מבוגרים, כמו זוגות בוסר, כמו אנשים שוחררו מן הצבא או לא גויסו מלכתחילה ולא מצאו את מקומם בחברה. זה גם אותו חומר אנושי שמטנו צומחת אותה תופעת הסוּח שאנחנו שומעים עליה לאחרונה. אותה אוכלוסיה שאיננה עובדת ואיננה מוצאת את מקומה גם איננה מקבלת שירות בלשכת הסעד, ואולי לא רצוי שתקבל שירות בלשכת הסעד, כי לחברות הרחוב וללשכות המוציאות איתן הכלים לטפל בהם. אולי גם לא רצוי שאותה אוכלוסיה תקבל את טיפולה באותה יחידה המטפלת בגיל הצעיר, כי ערוב זה עלול להיות מסוכן.

היו"ר ח. גרוסמן:

למה התכוונת כשדיברת על נישואי בוסה?

ע. קהן:

הכוונה לצעירים שנישאים מבלי שהם מוכנים לכך הן מבחינה נפשית, הן מבחינה כלכלית והן מבחינה משפחתית כללית. אין להם דירות, אין להם מקצוע, אין להם מקור פרנסה, הם מתחננים משום שאולי הכניסו בחורה להריון ויש לחצים, אולי גם מתוך בדידות והרגשת חוסר שייכות. חייב להיות איזה שהוא ארגון - בין שהוא מבצע את עצם הטיפול ובין שהוא מגשר לשירותים אחרים - שייתחם לקבוצה זו. הן ייחסות חייבת להיות מכיוון שאותה קבוצה זכאית לטיפול בזכות עצמה וגם משום שהיא מסוכנת לחברה. אני רואה קבוצה זו כחמסה מסבבה צומחות אותן תופעות שאנו עדים להן: סחר בסמים, תופעה של "סוּח". אלה אנשים מחוסרי מקצוע, אנשים הנכנסים לחללים בחברה ומנצלים אותם.

היו"ר ח. גרוסמן:

מי מטפל בהם?

אף אחד. הלשכות דוחות אותם.

ע. קהן:

צריך משהו כמו חברות רחוב שיהיה מיועד לגילאים אלה, כי יש להם צרכים אחרים מאשר לגילאי 15-18, לרבות צרכי דיור, יצירת מקומות עבודה שלא לפי הקריטריונים המקובלים.

א. עמיאל:

הייתי כארבעה חודשים בשלושה מוקדים עם צעירים על מנת לערוך סקר ולראות באיזו מידה דואגים להם השירותים. אינכם יכולים לתאר לעצמכם אלו השלכות יש להשפעתם על השכונה, באיזו חרדה נמצאת השכונה, איך מושפעים הילדים. בשעה שישבתי ושוחחתי עם זוג הורים, נכנס ילד בן שלוש-ארבע. אחד המבוגרים בעט בו וצעק עליו שייצא. הילד צעק בתשובה: אם תיתן לי חשיש, אצא. גם ועדי השכונות נמצאים בחרדה. משקל השפעתן של הקבוצות האלה הוא הרבה מעבר למשקלן המספרי.

ע. קהן:

כאשר ישנה קבוצה כזאת והיא די פעילה היא יכולה להעסיק עובד שאינו מיועד לעבודה זו ואותו עובד בא בדרישות לעובד חברות הרחוב, כי הוא הנמצא בשטח. הדבר מתסכל, כי הוא מפריע לעובד חברות הרחוב לבצע את התפקיד שחייב לבצע. בסופו של דבר יוצא שהעובד אינו ממלא שום תפקיד בצורה הנכונה, כי הוא מעין "כל-בוניק" שחייב לטפל בכל דבר.

ל. דיציאן:

האם העובד אינו מקבל סלמעה הגדרת תפקיד ברורה?

ע. קהן:

זה גם קושר לנקודה שהעלה אבנר עמיאל, שלגבי סורים יש הגדרה של שלושים חלמיד בכיתה, יש הגדרה של התפקיד, ואילו לגבי עובדים מוציאליים יש דבר מה כללי הנובע סלמעה ואולי גם מהציבור בכללותו, כי חסרה קונספציה ברורה במי ובמה רוצה החברה לטפל: אם היא רוצה להשאיר קבוצות שוליים בשוליים או שהיא רואה מתפקידה לקדם אותן; איזה מקום היא סוכנה לתת לנושא זה לתפוס: אם היא רוצה לזרוק אותו לקרן זווית ולהעלות אותו רק כאשר משהו מתפוצץ או שהיא מוכנה לתת לו מקום בחייה ולהפנות לו את המשאבים הדרושים. למשל, ענין הסמים הוא דוגמה אופיינית: התרענו עליו הרבה זמן, אבל מה ששבר את גב הגטל היה מה שקרה בגימנסיה רחביה. זו המציאות שחייבים לראות אותה ולאורה לבדוק מה קורה לנו. אנחנו חיים כל פעם מסנציות: כאשר משהו מתפרץ ואנחנו מספיקים לקפוץ מהר על העגלה ומספיק מוכשרים להשאיר את הנושא חי לתקופה ארוכה לפני שהציבור יירדם בחזרה, זה טוב, אבל זה לא מספיק. צריך לבוא עם איזו שהיא החלטה מה רוצים, איזה דימוי אנחנו נוחנים לעצמנו ולקבוצות השוליים, איזו חשיבות אנחנו רואים בהן ובקידום שלהן. וזה קושר לדימוי של העובד המופקד לעבוד עם אוכלוסיה זו, כי אם האוכלוסיה היא בקרן זווית, גם העובד שלה בקרן זווית, ואז אנשים אינם במשכנז למקצוע או נושרים מן המקצוע.

היו"ר ח. גרוסמן:

למה צובאים רבים כל כך על הפתחים של בתי-הספר לעבודה מוציאליית?

ע. קהן:

בבית-הספר לעבודה מוציאליית - על כל פנים כך בירושלים - יש קונקורס שמחטיא מאד מאד לאנשים. מתקבלים אליו אנשים שיש להם אי.קיו מאד גבוה ומסווצע גבוה מאד של בחינות ה לרות. מקבלים את העליית של צוער אינטלקטואלי וזה מאד מושך, מאד מעורר צפיון. מה שקורה אחר כך הוא שמגלים את הפער העצום כשמגיעים ללשכות המוציאליים, שהן בדרך כלל הבן החורג ברוב המקומות. זה מתבטא במבנה שמקבלים, בחדרים, בצפיפות, במשאבים, במעמד החברתי של העובד בכל המערכת, אם ברשות המקומית ואם בחברה בכללותה, במה שהציבור סוכן לעשות למען אותה אוכלוסיה שאותם עובדים צריכים לעבוד אהה ומייצגים אותה. ואז אותו עובד מוציאלי, שהעמידו לו קריטריונים כל כך גבוהים כדי להתקבל לבית-הספר, רואה פתאום לאן הוא צריך ללכת לעבוד והוא אינו רוצה ללכת. או שהוא אינו מגיע לעבודה מלכתחילה או שהוא בוחר לו שירותים מאד ספציפיים שהדימוי שם יותר גבוה.

גורם נוסף: יש משרות שאינן

מאויישות וכדי לאישי אותן מכניסים אנשים בלתי מקצועיים. אומר לעצמו העובד המקצועי: אני, שיש לי תואר אקדמאי, שבחרו כי מתוך 400 מועמדים, אעבוד פה? הוא הולך, במקומו מכניסים עובד בלתי מקצועי וכך נוצר מעגל קטמים.

מתייעה גם המעמסה הגדולה, חוסר האפשרות לעשות עבודה שנוחנת סיפוק. מרוב עצים לא רואים את היער, מרוב בעיות טכניות וכיבוי שריפות לא מצליחים לעשות עבודה מקצועית כפי שלמדו בבית-הספר וכל זה יוצר תסכולים.

בעיית השכר גם היא מרכיב שיוצר

דימוי, אם כי זה לא הדבר הבלעדי זה בכל זאת מרכיב בדימוי המקצועי של העובד שעה שהוא משווה את עצמו עם אקדמאי אחר.

אולי עושים שגיאה שמפנים עובדים

בלתי מקצועיים למשרות פנויות. אולי צריך להשאיר אותן פנויות כדי להתריע על המצב, כדי להעלות את הרמה והדימוי. בשטח שאני עוסקת בו מיעוט של העובדים הם בוגרי אוניברסיטה ולכן יש לסלא את החקנים על ידי עובדים בלתי מקצועיים. מתקבלים אנשים שיש להם רצון טוב לעבוד, שיש להם

ע. קהן:

כוונות טובות, שיש להם הזדהות יתר עם האוכלוסיה שהם מטפלים בה, ובסופו של דבר הם נלחמים מלחמה פרטיות, מאבדים את הנושא ואין להם את הכלים להשאר אכפתיים תוך הפרדת הצרכים האישיים והשארות במסגרת מקצועית של התייחסות לאוכלוסיה. למה מתפטרים עכשיו עובדים בחבורות רחוב, למה עובדים מתוסכלים? - כי יש להם רצון טוב, אבל הם לא מתאימים. קיבלנו אותם לעבודה מחוסר אנשים מקצועיים מתאימים שמוכנים לבוא לשטח, ועכשיו החחילו לעבור באוכלוסיה, מתסיסים אותה, מפגינים יחד אתה ומתחילים להתקיף את המסד. זה טוב שמתקיפים את המסד, אבל תלוי איך עושים זאת: אם עושים זאת בצורה מתוכננת, בצורה בונה, או שהופכים זאת למלחמה פרטית, עולים על בריקאדות ומאשימים אישית גורמים ובצורה בלתי הגיונית. כאשר רואים את זה אנשים שאינם מבינים, יכולה התקפה כזאת להרוס מאמצים חיוביים של הרבה אנשים. וכאשר באים שלושה עובדים לכלי התקשורת ורוצים להאשים מנהל יחידה או מפקח, אז זו סנסציה, אז אלה חדשות טובות ונותנים לשלושה אנשים מתוסכלים - שכמוהם אולי יש בכל יחידה, בכל משרד, אבל להם לא נוחים לומר ולהאשים - מקום בחדשות בצורה בלתי פרופורציונלית, אבל לבעיות הנוערות, שהן בווערות בשוליים ולא בגימנסיה רחביה, לעבודה השוטפת לא נותנים מקום. שואלים אותנו: בכמה מתבטא מספר הנרקומנים בירושלים? וכשאנחנו אומרים: 200-300, אומרים לנו: לא נורא. צריך להבין שהמספרים הם סתמיים, המספר הוא לא ביסוסי ולפעמים קבוצה של 200 יכולה להיות מאד מסוכנת. גם בגימנסיה רחביה אין מספר גדול זבל-זאת מתערבים. עכשיו אנחנו קופצים מהר על העגלה הנוסעת ולוקחים עליה טרפס, במקום שאנחנו נהיה הגורם.

ת. טובי:
כמה לומדים בבתי הספר לעבודה סוציאלית?

א. לנגרמן:
בארבעת בתי-הספר האקדמאיים מתקבלים כ-400 תלמידים לשנה. מסיימים, השנה, במסביבות 250.

ב. הר-צבי:
אני עובדת לשכת סעד בקריית-מלאכי זו השנה השלישית.

א. נמיד:
האם את גרה שם?

ב. הר-צבי:
לא, אני גרה ברחובות.

בקריית-מלאכי כ-15,000 תושבים, מתוכם כ-50% מוכרים ללשכה ונזקקו לשירותיה באיזו שהיא צורה.

נתקלתי בהרבה בעיות בעובדת לשכה - אני עומדת לעזוב את הלשכה בזמן הקרוב - ואני מוכנה להראות מהן הבעיות בהן נתקלתי ומהם החסכולים. היות ואני גרה ברחובות וצריכה להגיע יום יום לקריית-מלאכי גוזלות מפני הנסיעות שעתיים כל יום. אני עובדת משפחה ומטפלת בעיקר בבעיות אישיות, שזה סגור רב מאד של בעיות בין בני הזוג, בעיות של חולי נפש במספר לא מבוטל, אלכוהוליסטים, נרקומנים, זונות עם ילדים שמחוץ לנישואין, גרושות ונשים - וזו תופעה די שכיחה בקריית-מלאכי - שנעזבו על ידי בעליהן ונשארו עם ילדים קטנים. אין לי הדרכה מקצועית בלשכה וגם לא היתה לי. אין לנו תחנה לבריאות הנפש בקריית-מלאכי, אין פסיכיאטר שיבקר מדי פעם בפעם, אין תחנה לטיפול פסיכולוגי או פסיכולוג.

הי"ר ח. גרוסמן:
בכל קריית-מלאכי אין פסיכולוג?

ב. הר-צבי:
יש פסיכולוגית באחד מבתי-הספה ששייכת לפועצה, אבל היא סאבחנת את רמת המשכל של הילד, אם הוא מתאים לכיתה טיפולית, אם הוא צריך להשאר

ס. הר-צבי:

כמה או ללכת לכיתה מתקדמת, אבל כשיש ילד מופרע, כשיש ילד שהמחנכת לא הצליחה להסתדר איתו בבית-הספר, מטילים אותו עלי או על העובדת הסוציאלית השניה. איזה כלים יש לי להתמודד עם אותו נער? על סנת למצוא לו פסיכולוג טוב שיעשה לו בדיקת אישיות מעסיקה יותר - ולא תמיד סנת המסכל היא הקובעת, אלא גם עזובה סוציאלית, אם ישנה - אני צריכה לא פעם לחפש בספר הטלפונים שם של פסיכולוג כדי להפנות אליו את הילד, כאשר אינני יודעת סיהו אותו פסיכולוג ומה הידוע שלו.

לגבי חולי הנפש שאני מטפלת בהם:

אמנם יש בבית-החולים "קפלן" תחנה פסיכיאטרית שתושבי קריית-מלאכי שייכים אליה, אבל רוב החולים אינם מגיעים לשם לטיפול, כי התחנה רחוקה, כי האנשים אינם מרגישים בזה שהם צריכים טיפול והכל נופל על העובדים הסוציאליים. בין אותם חולי נפש יש גם אלימים מאד, ולא פעם היו בקריית-מלאכי התפרצויות של אלימות ומקרים שהגיעו עד למשפט, עד לכלא. סבלנו כל הזמן כי לא יכולנו להתמודד עם אותם חולים. אחת הטענות הבולטות של בתי החולים לחולי נפש היא שכאשר מחזירים חולה נפש לקריית-מלאכי, לקהילה, אין כלים לעקוב אחר הטיפול בו ולהמשיך איתו את הטיפול. את כל מה שקיבל החולה במשך החודשים בבית-החולים, לרבות התרופות שהוא זקוק להן, הוא אינו מקבל בקריית-מלאכי. אמנם שולחים חולה כזה למעקב לתחנה ב"קפלן", אבל הוא לא מגיע לשם ונופל עלי או על העובדת השניה.

אני רוצה להביא דוגמה ספציפית

שקשורה גם בדימוי של העובד הסוציאלי: לעובדת הסוציאלית אין זכות לשלוח לתחנה ב"קפלן, על פי הפניה שלה, חולה שלא היה מוכר לתחנה לבריאות הנפש. היתה בקריית-מלאכי בחורה צעירה, זונה בעבר ששיקמתי אותה, אם לילד. באפריל שנה שעברה הגיעה להתמוטטות ועמדה להתאבד. הרגשתי שהיא מתמוטטת לי ממש בידיים ואין לי מה לעשות. פניתי לפסיכיאטר ב"קפלן, סיפרתי לו את המקרה וביקשתי שיקבעו לה טיפול משום שאני אינני יכולה לעזור לה לצאת מן המשבר שאליו נקלעה. הפסיכיאטר ענה לי: מי את שתאבחני את מידת הדחייפות בצורך לקבל אותה? ולא ביקשתי אישפוז בבית-החולים, אלא רק ביקשתי שהפסיכיאטר יראה אותה, אולי יצליח להוציא אותה מן החרדות שבהן היתה נתונה. פניתי לרופא המשפחה שלא הכיר אותה וסיפרתי לו על המקרה, אבל גם לרופא המשפחה אין חמיד סבלנות לשמוע על בעינת נפשיות. עברו שבועיים עד שבחורה זו הגיעה לתחנה לבריאות הנפש ב"קפלן. במשך שבועיים היא הלכה ודעכה, לא חפדה. מכיוון שראיתי את המצב הצלחתי לסדר לה מקום בבית-הבראה אדזה ל-5 ימים, את הבן מסרתי לשכנה. אחרי כן הגיעה ל"קפלן" קיבלה טיפול במשך שלוש-ארבע פעמים וחזרה לעצמה. זו דוגמה אחת מני רבות. למה אין לי, כעובדת סוציאלית המכירה את הבחורה שלוש שנים ועומדת איתה בקשר, את הסמכות להכניס שנהוץ לה טיפול אם אני חושבת שהמקרה דחוף?

מצד אחד יש לי הרגשה שמצפים

ממני, כעובדת סוציאלית, שאעשה נסים בכל מקום שלא הצליחו להתמודד עם חולה הנפש, עם הנרקוסן, עם הילד המופרע, עם הדיור. אני חייבת לעשות נסים, אני אותו בור שאליו יזרקו את כל הבעיות ויצפו ממני שאעשה נסים; מאידך, איזה כלים יש לי לאותם נסים? הדרכה מקצועית אין לי. סנהל הלשכה, שקיבל את ההכשרה שאני קיבלתי, אינו יכול לתת את ההדרכה באותם דברים ספציפיים של נרקומנים, של אלכוהוליסטים, של חולי נפש וזה גם לא חפקידו. עם כל זה אני צריכה להתמודד לבד.

מה משכורתך?

הינך גרוסמן:

ס. הר-צבי:

כאם לשלושה ילדים, הזומעת יום יום מרחובות לקריית-מלאכי, אני מקבלת 1,550 ל"י נקי. מתוך זה אני צריכה להוציא 800 לירות על מטפלת, 160 לירות על גבון, כלומר קרוב ל-1,000 לירות. אבל בנוסף למשכורת: אני מגיעה יום יום בארבע אחר הצהריים הביתה, אין לי עם מי לדבר על הדברים שעוברים עלי יום יום. אף אחד בבית לא רוצה לשמוע על הבעיות שיש

ס. הר-צבי:

במקום העבודה ובסופו של דבר זה משפיע על הילדים, כי באיזה מצב רוח אני יכולה להתייחס לשלושתם?

צ. כז:
אני עובדת בתל-אביב באזור שכונת
התקווה בטיפול במשפחה חמש-עשרה
שנה.

לעובדים הסוציאליים העובדים כיום
נשדה, אלה שבאים במגע יומיומי עם הפונים יש הרגשה שהלשכה הפכה למעין
כל-בו, שאליהם פונים עם כל בעיה שנתקלים בה, שמהם מצפים לפתור כל
בעיה ולא חשוב אם לעובדת הסוציאלית יש הכלים לכך או אין הכלים לכך.

היו"ר ח. גרוסמן:
בכמה משפחות את מטפלת?

צ. כז:
כיום אני מטפלת ב-260 משפחות;
לפני כשנה טיפלתי ב-380 משפחות.

במשך כל השנים אני מצפה ומקווה
שעוד אניע למצב שאוכל לטפל בבעיות של אנשים שאני יכולה לטפל בהן ולא
בכל סיני בעיות שמטילים עלי ושאינני יכולה להתמודד איתן.

האוכלוסיה של שכונת התקווה אינה
אוהה אוכלוסיה שהיתה בה לפני חמש-עשרה שנה. המשפחות שטיפלתי בהן לפני
שנים יצאו מן השכונה, הילדים גדלו ועזבו את השכונה. כיום יש בשכונת
התקווה ריכוז גדול של נרקומנים, של אמהות לא נשואות, של זדונות, של
אלכוהוליסטים והבעיות רבות. לא הוכשרנו לטפל באותן בעיות, במיוחד לא
בבעיית הנרקומנים, והדבר מכביד.

גם התדמית שלנו היא כזו שמביאה
לתסכול. רואים בנו נותני כסף, בעוד שאנחנו רוצים שיראו אותנו כאנשים
שבאים לעזרת האוכלוסיה במטרה לפתור בעיות ולא על סנת לתת כסף. כסף
יכול לתת כל אחד אחר. הייתי רוצה שאוכל לאתר את הפונים באזור עוד
לפני שהם מגיעים ללשכה, כאשר מצבם כבר כרוני, ואז קשה יותר לטפל בהם.

גם התנאים הפיסיים מכבידים:
שלוש-ארבע עובדות סוציאליות יושבות בחדר אחד. אין כמעט מקום לדבר
עם הפונה ולנהל אתו שיחה כמו שצריך. חדר ההמתנה אינו חדר והפונה מקבל
את תדמית הלשכה מיד עם הכניסה.

היו"ר ח. גרוסמן:
בכל שכונת התקווה יש לשכה אחת?

ד. רם:
לא רק שיש לשכה אחת אלא שהיא גם
מרוחקת מן השכונה ונמצאת ברחוב
מקוה-ישראל.

א. גמיר:
זו לשכה משולבת גם לשכונת התקווה
וגם לכפר שלם.

צ. כז:
יש משפחות שלגביהן הצלחנו, שהגיעו
למצב שאפשר להתגאות בו, וזה באמת
מה שנותן לנו את הכוח להמשיך בעבודה.

הזכירו את הסטודנטים שגומרים את
בית-הספר לעבודה סוציאלית. אצלנו בלשכה לא ראינו אף אחד, ואם היו
שבאו, נשארו שלושה-ארבעה חודשים ועזבו. הם אמרו בפשטות: העבודה קשה
מאד, יש לחצים מכפניים ובמחויץ.

היו"ר ח. גרוסמן:

לאן הלכו?

צ. כץ:

הלכו למשרד הבטחון, לתעשייה, למשטרה והביקוש כיום גדול. אם פעם 100% של העובדים הסוציאליים בעיריית תל-אביב היו בוגרי בית-ספר לעבודה סוציאלית, היום רק 40% מהם מקצועיים, היתר אינם מקצועיים. אנשים אינם רוצים לעבוד בשדה, אינם רוצים לעבוד ישירות עם הפונה והולכים למקומות אחרים בהם אין לחצים, המשכורת יותר גבוהה והמקום יותר נאה ויותר נוח.

היו"ר ח. גרוסמן:

מה משכורתך אחרי חמש-עשרה שנה?

צ. כץ:

אחרי ותק של עשרים ושתיים שנים - שבע שנים עבדתי במשרד הבריאות וחמש-עשרה שנה בלשכת סעד - יש לי משכורת נטו של 2,050 ל"י. אם יש לי תמורה זו ההצלחה שבעבודה והיא שמחזיקה אותי בעבודה.

גם נציבור התדמית שלנו מסולפת. אפילו במוסדות כמו מעונות יום, שאנחנו עובדים אתם, יש ללשכת הסעד תדמית של מקום שבו אפשר להתפרע, לצעוק, לשבור כסא ולשבור את הראש של העובדת הסוציאלית. דוגמה קטנה: אם שילדה מסודר במעון התפרעה במעון וצעקה. צלצלה אלי מנהלת המוסד ואמרה לי בנוכחותה של האם: אשה זו מתפרעת, צועקת. מדוע היא עושה זאת פה? פה לא לשכת הסעד. אם לצעוק, תצעק אצלך.

ייתכן שאם הייתי גומרת היום אוניברסיטה גם אני לא הייתי הולכת לעבוד בלשכה לו הייתי יודעת מה מצפה לי. הייתי הולכת למקום אחר שיש לו תדמית אחרת, שמקבלים בו משכורת אחרת.

עוד דוגמה קטנה: לפני זמן קצר קיבלתי אדם שהפנו אותו אלי מן המרפאה לבריאות הנפש ברמת-חן משום שלא הצליחו להתמודד עם הבעיות שלו, וזאת שלא הוכשרתי לטפל בחולה נפש.

כולנו יודעים את הקשיים של הממשלה נוכח הגרעון בתקציב וכולנו יודעים שאם עוזב כיום עובד את העבודה לא נקבל במקומו עובד אחר, וזה מדאיג. זה מדאיג עוד יותר נוכח הידיעה שמצפים לנו קשיים גדלים והולכים אם בשל חוסר עבודה, אם בשל לחצים בחברה ואלה שיצטרכו להתמודד עם הבעיות הם העובדים הסוציאליים, כי הם הכתובת הראשונה והאחרונה. ועכשיו, לא די בזה שרוב העובדים אינם מקצועיים גם לא נקבל עובד במקום כל מי שיעזוב. איך אנחנו, קומץ של עובדים בלשכה, נתמודד עם בעיות של אנשים שאנחנו מכירים אותם שנים? צריך להביא זאת בחשבון.

ש. לוגסי:

אני רוצה לחזק את הבעייתיות שדיברו עליה אלה שקדמו לי ואולי

לחזק אותה מפציפית לחצור הגלילית.

אני תושבת חצור הגלילית וכמי שקרובה לבעיות המקום הרגשתי צורך עמוק לעבוד בו.

היו"ר ח. גרוסמן:

איפה גמרת את הלימודים?

ש. לוגסי:

במכון להכשרת עובדים סוציאליים.

רציתי לעבוד בחצור מתוך מגמה לשנות את התשתית שנוצרה ואת התדמית של המקום.

ש. לוגסי:

לצערי הרב, מתוך 15 משרות של עובדים סוציאליים סאויימות בלשכה רק 6 משרות ועל ידי עובדים בלתי מקצועיים. אין לי שום עובד מקצועי בלשכה, כל העבודה מתבצעת על ידי עובדים בלתי מקצועיים, אם תושבי המקום או אם תושבי חוץ. קשה לי לחשוב על פיתוח שירותים כאשר אין לי עובדים מיומנים, כאשר אני עצמי צריכה למלא שתי פונקציות - גם סנהלת הלשכה וגם מטפלת במשפחה.

האוכלוסיה מונה כ-6,500, מתוכה

מטופלים בלשכה כ-10%.

התנאים הפיסיים: הגישה ללשכת הסעד דומה, לצערי, לגישה אל שוק. אין בלשכה חדר הסתנה, שלושה עובדים יושבים בחדר אחד, אין דלת לחדר הסנהל והסתנה כולו אינו יכול לתת שירות לאוכלוסיה כזאת או אחרת.

כמה משפחות מקבלות אצלכם טיפול?

א. נמיר:

650 משפחות.

ש. לוגסי:

650 משפחות אינן מהוות 10% מ-6,500 תושבים.

א. נמיר:

נכון. התכוונתי לומר ש-10% נתמכים כלכלית ו-50% מוכרים ללשכה.

ש. לוגסי:

על השירותים במקום: ביקשו ממני לעזור בפיתוח שירות רפואי. כאשר באתי והצעתי את נציגות הלשכה בפרוייקט, אמרו לי: איך את הולכת לפתח שירות כשאינן לך רופא?

האם אין רופא בחצור?

היו"ר ח. גרוסמן:

יש רופא משפחה אחד, רופא ילדים אחד, אבל אין פסיכיאטר.

ש. לוגסי:

מי גר במקום?

היו"ר ח. גרוסמן:

רופא המשפחה גר במקום, רופא הילדים גר בצפת. אין לנו שירות פסיכולוגי,

ש. לוגסי:

אין לנו שירות פסיכיאטרי.

יש בחצור אלכוהוליסטים שאינני יודעת איך לטפל בהם. עיקר הטיפול שלנו הוא בהעברתם לבתי-חולים לחולי נפש, שם הם לא מקבלים את הטיפול הדרוש להם בהתאם לבעיותיהם וחוזרים עם אותם הסימפטומים.

אין עובד קהילתי שיפתח את השירותים בחצור, שיאתר את הצרכים של חצור, והבעיות של המקום הן כלכליות וחברתיות. אנחנו מוצאים בה בעיות של זנות, עבריינות, בעיות של שיקום אמירים משוחררים, נרקוטנים, אלכוהוליסטים, בעיות של משפחות עם ילדים מפגרים, ילדים מופרעים. השאלה שלי אם במצב כזה אוכל להמשיך.

כמה זמן את עובדת?

היו"ר ח. גרוסמן:

זו השנה השלישית.

ש. לוגסי:

ש. לוגסי:

אני שואלת את עצמי אם אני נותנת את השירות המתאים, את הטיפול הרצוי לאוכלוסייה הנזקקת או שאני מכבה שריפות ונותנת שירות ולא טיפול מקצועי. אני שואלת את עצמי מהי המודעות הציבורית למקומות כאלה כמו חצור בכל מה שקשור לתמריצים לעובדים ולהטבות שונות בשירותים הקיימים. המזל הוא שיש לי בחצור גיבוי מלא של הרשות המקומית, שמוכנה להתמודד יחד איתי עם הבעיות שבמקום.

ד. רם:

אני עובדת כמדריכת עובדים סוציאליים באור-יהודה ואני מכסה בתפקיד זה רק

קטע מן העובדים הסוציאליים.

אתייחס לכמה בעיות שנראות לי חשובות ודורשות התייחסות. הבעיה הראשונה היא בדימוי שהסעד יכול לפתור את כל הבעיות, כאשר אין לנו לכך לא את הכלים ולא את התקציבים. הדימוי הזה הוא לא רק של הפונים אלא גם של השירותים הרבים האחרים, שכאשר אינם מצליחים לטפל בנושא מסויים פונים אל הסעד ככתובת האחרונה ולפעמים גם ככתובת הראשונה. כשהסעד הוא הכתובת הראשונה זה עדיין טוב, אבל במקרים רבים מגיעים אלינו האנשים לאחר שהם כבר עמוסי נסיונות, כאשר הם רואים בנו את התקווה האחרונה שלהם ולמעשה אין לנו שום תשובה עבורם. בעיית דיור, למשל, אינה בעיית סעד, אבל בסופו של דבר כאשר ענין הדיור אינו מסתדר צעדה הסעד לפונים ומשלם להם הון עתק. אנחנו הכתובת האחרונה גם לגבי חולי נפש, למרות שאין לנו כלים לטפל בהם.

היו"ר ח. גרוסמן:

כמה תושבים באור-יהודה?

ד. רם:

בין 15 אלף ל-20 אלף תושבים, ויש ויכוח על המספר. מדובר ב-2,500 בתי

אב - גם על מספר זה יש ויכוח - שמחזים 1,200 מוכרים ללשכה. כלומר, כ-50% מוכרים ללשכת הסעד.

מה זאת אומרת "מוכרים ללשכה"?

ל. דיציאן:

יש להם חיק בלשכה.

ד. רם:

הכוונה היא שבאיזה שהוא שלב טיפלו באנשים אלה ופתחו להם חיק.

ע. קהן:

נקודה שניה - עובדים בלתי מקצועיים. אנחנו רואים שבמקצועות כמו רפואה,

ד. רם:

כמו מיעוד, כמו משפטים איש לא יעז להכניס עובד בלתי מקצועי; בסעד - כן.

בסיעוד מכניסים אחיות לא מוסמכות.

א. צמיר:

אם יש אחיות מעשיות הן מוגדרות כאחיות מעשיות, אבל בעבודה סוציאלית אין

ד. רם:

הגדרה כזאת וזה אחד הדברים שצריך לתת עליהם את הדעת. ייתכן שצריך לקבוע בעבודה סוציאלית שלוש דמות: יהיו עובדים להבטחת ההכנסה; יהיו עובדים למתן שירותים שיקבלו הדרכה על ידי עובדים סוציאליים; יהיו עובדים, אלה שקיבלו את ההשכלה המתאימה ויש להם המיומנויות המתאימות, שיעסקו בדברים יותר מקצועיים שבהם דרוש יידע מקצועי. ייתכן שאם יעשו כך יהיה סיכוי לגייס עובדים ברמה גבוהה יותר לאותם תפקידים. אבל השעור מקצועי בא למקום מסויים ורואה שהוא מוקף עובדים בלתי מקצועיים והעבודה שהוא עושה היא אותה עבודה שהם עושים הוא מתוסכל ואומר לעצמו כי למרות ההכשרה המקצועית אינו מקבל את השכר המתאים, בו בזמן שבשירותים אחרים ניתן שכר אחר. השכר חשוב - אם כי ההפרש של 9% אינו משמעותי - אבל בנוסף לשכר קיים גם התמכול של העובד שחש שאין לו הזדמנות להשתמש ביידע המקצועי שלו. הגדרה מדוייקת של תפקידי כל עובד זה אחד הדברים שיש לתת עליהם את הדעת. יעברו שנים עד שיחמלאו החקנים בעובדים מקצועיים.

ד. רם:

אבל עד אז צריכה להיות לפחות הגדרה יותר מדוייקת של התפקידים.

בעיה נוספת שנתקלתי בה: משרד הסעד
נותן לחלק מן המקומות 75% מן התקציבים - ברשות כמו שלי הוא נותן
95% מן התקציבים - ואילו משרד הפנים קובע אם התקן יכול או לא, אם
תינתן עדיפות לנושא סטויים או לא, אם תינתן או לא תינתן הסבה. בדרך
כלל בעל המאה הוא גם בעל הדעה, אבל בעבודה הסוציאלית זה לא כך.

היור' ח. גרוסמן:

האם משרד הפנים הוא הקובע את התקנים
בתחום העבודה הסוציאלית ברשות המקומית?

ד. רם:

כן. הוא גם קובע אם להעלות בדרגה,
פרט לעניינים שנקבעו בהסכם השכר.
אקח לדוגמה בעיה שעולה כל יום - בעיה של כיסוי הוצאות נסיעה למקום
העבודה או אחזקת רכב: המועצה המקומית הייתה מוכנה לתת; משרד הסעד היה
מוכן לאשר; משרד הפנים אמר: אני מצטער, לא.

י. קדמן:

המצב כיום הוא כזה שכדי לקבוע דרגה
לעובד, כדי להחליט על קבלת עובד חדש
דרוש אישור של ארבעה גורמים: הרשות המקומית, המרכז לשלטון מקומי -
שבדרך כלל יש לו מה לומר מעבר לענין של הרשות המקומית - משרד הסעד
ומשרד הפנים. ישנה הוראה מפורשת של משרד הפנים בה נאמר: כל מה שהוציא
משרד הסעד אינו מחייב אותנו ואנחנו אוסרים עליכם לקבל עובדים בתקנים
שהתפנו.

ד. רם:

בעיה נוספת - פיצול הטיפול וריבוי
המעורבות של הרבה גורמים בנושא אחד.
גם לכך יש נגיעה לנשירת העובדים הסוציאליים, כי הם מרבישים שיש עוד
גורמים שטספלים באותו ענין ואז הם שואלים את עצמם: אם אחרים טספלים,
למה גם אני אטפל? או: מדוע הם טספלים ולא אני טספל?

היור' ח. גרוסמן:

לאיזה גורמים הכוונה?

ד. רם:

משרד הבריאות, משרד החינוך והתרבות.
לדוגמה: בנדקומנים טספל גם משרד
הבריאות, גם משרד הסעד, גם משרד החינוך והתרבות. באור-ההודעה יש ארבעה
גורמים שטספלים בחבורות רחוב. נכנס עכשיו נושא חדש לאופנה - נושא
הרווחה. נתנו לבך תקציב ענק, הכניסו מנהל חדש, שלקח לנו שני חדרים,
והעובדים שלנו אומרים: מדוע לא נלך לעבוד שם? בו בזמן שמזניחים דברים
אחרים מכניסים דבר חדש, שקוים לעובדים: רווחה.

נקודה נוספת: התייחסות לקבוצת אוכלוסייה
שפעם לא הייתה התייחסות אליה, כמו אוכלוסייה של זוגות צעירים. אנחנו
עדים לדור שני ושלישי שמגיע אלינו ואיננו עושים דבר בהכשרת הזוגות
האלה לחיי משפחה. אין לנו כלים ומספיק אפשרויות להגיע אליהם גם בגלל
העומס העצום שמוטל על העובדים הסוציאליים.

ע. קהן:

בטיפול בחבורות רחוב יש ארבעה חדרים
לארבעים עובדים ושני קווי טלפונים
מנותקים מזה יומיים, כי העירייה לא שילמה את חשבון הטלפון. זה מראה מה
ההתייחסות של המערכת.

א. נסיר:

ליושבת ראש הוועדה: אני רוצה לשבח
שלישיבה זו הוזמנה בציגות כל כך
אמיתית של עובדים סוציאליים מן השטח. לו הייתי מאמינה בפסיכיאטרים -
ותסלחו לי על הדברים - הייתי אומרת שאולי המדינה זקוקה לשיעור זה ולא
הא כלוסייה. אני חושבת שמוכרח היה לשבת כאן שר הסעד. אין לי שאלות
לעובדים הסוציאליים, אבל יש לי שאלות לשר הסעד.

הזמנו את שר הסעד לשבוע הבא.

היו"ר ח. גרוסמן:

שאלה לעובדים הסוציאליים: האם בעיית הנשירה של עובדים סוציאליים קיימת גם במקטור הערבי או שמספרם במקטור הערבים הוא כל כך מועט ולכן אין נשירה?

ח. טובי:

עוד שאלה לעובדים הסוציאליים: האם אינכם קובעים תוכניות עבודה מראש כדי לדעת מה יש באפשרות המחלקה לעשות ובאלו שטחים?

פ. שינמן:

העובדים החלוננו שהם עמוקים יותר מדי בכיבוי שריפות.

היו"ר ח. גרוסמן:

ח. שמעוני:
מתוך זה שאני יודע כמה רגישים העובדים הסוציאליים לבעיות ציבור הנזקקים ולכך שאין מספיק מודעות במסגל ובמסגד לבעיותיהם אני תמה איך זה קורה שגם אזלם קיימת השאלה של נוחות, השיקול של עבודה יותר מסודרת בתחום המקצועי והעדפתה על פני טיפול במשפחה, על פני העזרה הישירה לפונים בכל אותם דברים שהם למעשה שדה הקרב העיקרי של העובד הסוציאלי. אני תמה שהשאיפה להשגיות קיימת גם בקרב העובדים הסוציאליים, שרוצים לצאת מן העבודה האפורה של הטיפול במשפחה. מפי אפשר לצפות להבנה אם לא מכס, שהמערכה העיקרית היא לא בקידום המקצועי של העובד הסוציאלי, לא בנוחות שלו אלא במתן השירות האמיתי לאותו נזקק?

בשאלתך עשית עוול לעובדים. כל אלה שבאו הנה הם עובדים הנמצאים בשטח, בחזית הראשונה. אינך יכול לבוא אליהם בטענות. הם ניסו להסביר מדוע אחרים נשרו. אני לא יכול להזמין הנה את אלה שנשרו ולהושיב אותם על ספסל הנאשמים.

היו"ר ח. גרוסמן:

אני לא מדבר על נשירה אלא על ניידות.

ח. שמעוני:

ט. גז:
אני מבקשת סדר לנגרמן שכאשר ידווח לשר הסעד על ישיבה זו יאמר לו בשם כולם, לפחות בשמי, שזו הפעם היחידה כמעט שהתרשמנו עמוקות ממה ששמענו.

י. קדמן:
אשר למקטור הערבי: האמת היא שבמקטור זה אין כמעט בעיות נשירה כי אין מי שישוב. בעיית כוח האדם חמורה במקטור הערבי פי כמה: בחלק גדול של הישובים הערבים אין עובד סוציאלי, או שיש עובד שלפעמים לא רק שאינו מקצועי אלא אף גורם הרבה מאד נזק. קושי נוסף הוא שבמקטור הערבי יש מעורבות הרבה יותר גדולה של הרשויות המקומיות.

ט. גז:

האם בישובים הערביים קיימות אותן בעיות כמו בישובים היהודיים של נרקוסנים, זנות, שימוש בחשיש, או שם התופעות הן יותר של מעד מבחינה כלכלית ונפשית?

י. קדמן:
אינני יכול להיכנס לפרטים, כי אינני יודע אותם, אבל במהותן הבעיות אינן שונות. הבעיה במקטור הערבי היא שהדברים פחות יוצאים החוצה ונשארים יותר במסגרת המשפחה או הכפר, אבל הבעיות בהחלט קיימות ואין מי שנותן להן תשובה.

היו"ר ח. גרוסמן:
אני מודה לכם מאד, ואנחנו רק יכולים להצטער על שהעדויות ששמענו בפעם הקודמת היו קצת שדופות לעומת העדויות ששמענו היום. בפעם הקודמת היתה לנו הרגשה שלא היה די ביטוי לשאלות האמיתיות. אני פונה אליכם שתחזיקו

היו"ר ח. גרוסמן:

מעמד ואני מקווה שבמסקנות שלנו יהיה כדי לתרום לחיזוק המערכת. יהיה עלינו לראות איך ניתן לתת חמריץ לעובד שהשקיע שלוש-ארבע שנים בלימודים והולך לעבוד בחזית העבודה הסוציאלית. החמריץ לא יכול להיות כלכלי בלבד, אבל יש לבדוק גם את העניין הכלכלי ולמצוא אם אמנם יש פער בין התנאים בהם עובד עובד סוציאלי בבית-ספר, בתעשייה ובין זה שעובד בלשכה.

הועלו כאן שלל בעיות ולאחר השיחה שחהיה לנו עם שר הסעד בשבוע הבא באותו נושא נגיש לוועדה טיוטה למסקנות.

ח. טובי:

אני מציע להזמין את ד"ר סיג'רייטי כדי לשמוע על המצב במקטור הערבי.

היו"ר ח. גרוסמן:

בסדר, אבל לא נעשה זאת בשבוע הבא, כיוון שהזמנו את שר הסעד.

ל. דיציאן:

הייח"י מבקש לקבל בישיבה הבאה חשובה לשאלה באיזו סידה יש מועמדים לבתי-הספר לעבודה סוציאלית מהמקטור הערבי, ואם הם מתקבלים, באיזה אחרז הם מתקבלים.

הישיבה ננעלה בשעה 13.00